

§ 332

Kaupunkiympäristölautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Amanda Pasasen ym. valtuustoaloitteesta Sipoonkorven kansallispuiston laajentamisesta

HEL 2023-002424 T 00 00 03

Lausunto

Kaupunkiympäristölautakunta päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

Pöydällepanoehdotus:

Saana Rossi: Pyydän asian pöydälle.

Kaupunkiympäristölautakunta päätti yksimielisesti panna asian pöydäl-
le Saana Rossin ehdotuksesta.

Esittelijä

vs. kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Silja Hyvärinen

Lisätiedot

Raimo Pakarinen, ympäristötarkastaja, puhelin: 09 310 31534
raimo.pakarinen(a)hel.fi
Anne Karlsson, tiimipäällikkö, puhelin: 09 310 37444
anne.karlsson(a)hel.fi
Katri Backman, yleiskaavasuunnittelija, puhelin: 09 310 37840
katri.backman(a)hel.fi
Laura Vallinkivi, maankäyttöinsinööri, puhelin: 09 310 20859
laura.vallinkivi(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtuustoaloite 15.02.2023 Pasanen Amanda Laajennetaan Sipoonkor-
ven kansallispuistoa

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Kaupunkiympäristölautakunta antaa seuraavan lausunnon kaupungin-
hallitukselle valtuutettu Amanda Pasasen ym. valtuustoaloitteesta laa-
jentaa Sipoonkorven kansallispuistoa:

15.2.2023 tehdyssä valtuutettu Amanda Pasasen ja 24 muun valtuute-
tun valtuustoaloitteessa esitetään, että Sipoonkorven kansallispuistoa
laajennettaisiin etelään siten, että Östersundomin rannikolla sijaitsevat

Natura-alueet liitetään osaksi kansallispuistoa, huomioiden Östersundomin arvokkaat luontoalueet ja tärkeät ekologiset yhteydet Sipoonkorven ja Itämeren rannikon välillä. Aloitteella tavoitellaan, että kansallispuiston laajentaminen tasaisi suositun ulkoilualan käyttöpainetta ja ohjaisi virkistyskäyttöä laajemmalle alueelle.

Kaupunkiympäristölautakunta toteaa, että Östersundomin osayleiskavassa, siihen pohjautuvissa asemakaavoissa ja kaupungin viheralue- ja luonnonsuojelusuunnittelussa on syytä kunnianhimoisesti hyödyntää pääosin vielä maaseutumaisen suunnittelualan tarjoamia mahdollisuuksia. Luonnonsuojelu- ja viheralueiden verkostoa siihen olennaisesti kuuluvine ekologisine yhteyksineen tulee suunnitella sellaiseen laatu- tasoon ja laajuuteen, jolle vanhan Helsingin alueella ei enää ole tilaa ja mahdollisuuksia.

Kaupunkiympäristölautakunta kannustaa kaupunkiympäristön toimialaa suunnittelemaan luonnonsuojelualueohjelman toteutuskaudelle 2025–34 Östersundomiin riittävän määrän uusia laadukkaita luonnonsuojelualueita ja alueiden välille hyvät ekologiset yhteydet.

Luonnonsuojelun infrastruktuurin suunnittelun loppuvaiheessa tulee arvioida kansallispuiston laajennuksen edut ja haitat luonnonsuojelulle ja virkistyskäytölle. Jos kansallispuistovaihtoehto arvioidaan kokonaisarviossa ja etenkin luontokadon torjunnan kannalta paremmaksi, siitä ja siihen liittyvistä uusista maanluovutuksista tulee aloittaa neuvottelut ympäristöministeriön ja Metsähallituksen kanssa. Kansallispuiston perustaminen tai laajentaminen vaatii sen, että kyseinen alue on kokonaan valtion omistuksessa.

Sipoonkorpi luonnonmaantieteellisenä alueena kattaa 54 km² yhtenäistä metsää Porvoonväylän pohjoispuolella. Nykyinen Sipoonkorven kansallispuisto (24 km²) sijaitsee tämän alueen pohjoisosassa. Etäisyys Porvoonväylältä Mustavuoren lehdon ja Östersundomin lintuvesien Natura-alueelle etelässä on lyhimmillään 800 metriä Knutersintien länsipuolella.

Aloitteessa esitetään kansallispuiston laajentamista rannikolle asti keino- na suojella lisää luontoa, turvata ekologisia yhteyksiä ja parantaa virkistysmahdollisuuksia ja jakaa virkistyskäytön tuomaa kulutusta laajemmalle alueelle. Toteutuessaan aloitteella olisi myös merkittäviä vaikutuksia kaavoitukseen, luonnonsuojelusuunnitteluun sekä kaupungin ja valtion välisiin maanomistussuhteisiin. Kesäkuussa voimaan tulevan uuden luonnonsuojelulain mukaan kansallispuiston perustaminen tai laajentaminen ei näet enää ole mahdollista muiden julkisyhteisöjen kuin valtion maille. Kaupunki ei pysty toimimaan asiassa oma-aloitteisesti ilman valtion ympäristöhallinnon täyttä tukea hankkeelle.

Osayleiskaavoituksen tilanne

Östersundomin osayleiskaavoitus käynnistyi vuonna 2022. Yhtenä keskeisenä tavoitteena osayleiskaavoitukselle on määritelty viher- ja virkistysverkoston vahvistaminen alueella. Merkittävä on mm. ekologisen yhteyden turvaaminen Mustavuoren lehto - Östersundomin lintuvedet -Natura-alueelta Sipoonkorpeen. Kaavoituksen valmisteluvaiheessa on laadittu erilaisia maankäyttöskenaarioita ja tehty niiden vaikutusten arviointia. Näiden perusteella laaditaan suunnitteluperiaatteet kaavaluonnoksen pohjaksi. Suunnitteluperiaatteet tuodaan kaupunkiympäristölautakunnan päätettäväksi syksyllä 2023, jonka jälkeen aloitetaan kaavaluonnoksen valmistelu.

Luonnonsuojelun ajankohtainen tilanne Östersundomin alueella

Kuten aloitteessa todetaan, Östersundomin kahden Natura-alueen eli Sipoonkorven sekä Mustavuoren lehdon ja Östersundomin lintuvesien luontoarvot ovat monipuolisia ja valtakunnallisesti merkittäviä. Myös monet näiden alueiden väliset metsät ja muut luontotyypit ovat arvokkaita toisaalta sinänsä, toisaalta myös sijaintinsa ja tarjoamiensa ekologisten yhteyksien vuoksi.

Rannikon Natura-alueella (Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvedet) on kolme suuromistajaa: valtio, kaupunki ja yksityinen Westerkullan kartano. Tämä Natura-alue on jo valtaosin suojeltu luonnonsuojelualueita perustamalla. Kaupunki on tänä keväänä aloittanut Östersundomin lintuvesien hoito- ja käyttösuunnitelman laatimisen. Myös kyseisen Natura-alueen reunaosien ja siihen läheisesti liittyvien alueiden luonnonsuojelusuunnittelu on aloitettu luontoselvitysten laatimisella Mustavuoren eteläosassa, Mellunmäen luhdalla, Porvarinlahden etelärannalla ja Kalkkisaaressa.

Korkeimman hallinto-oikeuden hylkäämässä Östersundomin kuntien yhteisessä yleiskaavassa oli osoitettu suojelualueina pääsääntöisesti silloiset olevat luonnonsuojelualueet ja Natura-alueet.

Tavoitteena on, että vireillä olevan osayleiskaavan luonnoksessa osoitetaan nykytilaan verrattuna huomattavasti useampia luonnonsuojelualueita ja että niiden yhteispinta-ala kasvaa merkittävästi. Helsingin luonnonsuojeluyhdistyksen suojelualueiden lisäämistä koskevaa aloitetta on käytetty apuna suunnittelussa. Osayleiskaavan luonnos on tarkoitus tuoda kaupunkiympäristölautakunnan käsittelyyn vuoden 2024 aikana.

Tuleva virkistysrakenne ja sen luontovaikutukset

Osayleiskaavan virkistysverkoston rakenteen peruseriaatteet suunnitellaan kaavaluonnosvaiheessa. Nykyiset ja tulevat luonnonsuojelualueet ja Östersundomin maakuntakaavan mukaiset virkistysalueiden vihersormet ovat sen runko-osia.

Kaikkia neljää valmisteilla olevaa osayleiskaava-aluetta varten (Östersundomin lisäksi Vartiosaari, Viikinranta-Lahdenväylä ja Länsiväylä) teetettiin luontovaikutusten kokonaisarviointia varten erillisenä konsulttityönä lintuvaikutusten arviointi. Östersundomin osalta arvioitiin erilaisen asukasmäärien ja rakennetun alueen laajuuksien vaikutuksia alueen linnustoon. Vaikutukset arvioitiin merkittäviksi sellaisissa tapauksissa, joissa alueen asukasmäärä ja rakennetun alueen laajuus kasvavat huomattavan paljon nykyisestä, erityisesti mikäli samanaikaisesti kasvavaa virkistyskäyttöä ei kyetä ohjaamaan tehokkaasti. Syynä tähän oli etenkin se, että vähälukuiset ja suojelunäkökulmasta arvokkaimmat lintulajit ovat herkkiä lisääntyvälle retkeilylle, joka on osittain asukasmäärästä riippumatonta. Runsaslukuiset lintulajit kärsivät vähiten tappioita niissä rakentamisen malleissa, jotka toteutetaan tehokkaasti pienellä pinta-alalla. Arviointi on tehty suunnittelun alkuvaiheessa, eikä siinä ole voitu vielä huomioida alueen virkistysverkoston toiminnallista jaottelua, virkistyskäytön ohjaamisen keinoja tai tulevien uusien luonnonsuojelualueiden laajuutta. Nämä ovat olennaisia tekijöitä, kun arvioidaan luontoalueille kohdistuvaa käyttöpainetta ja vaikutuksia. Arviointi on lisäksi tehty suunnitteluperiaatteiden määrittämistä varten laadittujen skenaarioiden pohjalta, jotka eivät vielä määritä rakentamista tai virkistysalueiden laajuutta tai rajautumista. Tämän vuoksi vaikutusten arviointia tullaan jatkamaan suunnitteluperiaatepäätöksen jälkeen tehtävän osayleiskaavaluonnoksen suunnittelun yhteydessä.

Muiden eliöryhmien osalta luontovaikutusten laajuus näyttäytyy suoraan viivaisemmin suhteessa maankäytön muutoksen pinta-alaan. Tämä pätee myös osaan luontotyyppejä. Toisin kuin esimerkiksi kangasmetsät tai kalliot, voivat suot, muut kosteikot ja virtavedet menettää tärkeitä ominaispiirteitään myös valuma-alueella tapahtuvien muutosten vuoksi.

Kansallispuisto vai muu suojelualue?

Päädyttiinpä luonnonsuojelualueiden hallintomuodoissa mihin ratkaisuun tahansa, on vaikutusarvioiden valossa varsinkin pesimälinnuston keskeisten direktiivilajien suojelu virkistyskäytön kasvaessa erittäin vaativaa. Etenkin kehrääjän ja pyyn säilyminen alueen pesimälinnustossa voi edellyttää tiukkoja kulunohjaustoimia, kuten pesimäaikaista polkupakkoa metsä- ja kalliomaastossa tai aivan uusia innovaatioita, kuten yksilöiden radioseurantaan ja pesien etsintään ja suojaamiseen perustuvaa täsmäsuojelua. Tämä on jossakin määrin ristiriidassa retkeilyalueiden laajentamista ja saavutettavuutta koskevan tavoitteen

kanssa. On kuitenkin otettava huomioon, että hyvä polusto ja kulunohjaus palvelevat hyvin valtaosaa retkeilijöistä sekä linnuston ja muiden luontoarvojen suojelutavoitteita samaan aikaan.

Maanomistus

Helsingin kaupunki on vuosina 1991–2011 luovuttanut valtiolle yhteensä noin 16 km² alueita Sipoonkorven luonnonmaantieteelliseltä alueelta. Mahdollinen kansallispuiston laajennus tai muun suojelualueen perustaminen kytkeytyy Östersundomin osayleiskaavan sekä luonnon-suojeluohjelman laadintaan, joiden yhteydessä suunnitellaan luonnon-suojelu- ja viheralueiden sijoittuminen sekä suhde muuhun maankäyttöön. Lisäksi kansallispuiston perustaminen edellyttää neuvotteluja maanomistuksesta valtion kanssa. Helsingin kaupunki omistaa noin 16 km² maata Östersundomissa kokonaisuudessaan. Alueet on hankittu noin vuodesta 1960 nykyhetkeen ja maiden yhteenlaskettu kauppahinta on ilman indeksikorjauksia tasoa 150 milj. euroa.

Esittelijän perustelut

Valtuustoaloite

Valtuutettu Amanda Pasanen ja 24 muuta valtuutettua ovat tehneet 15.2.2023 seuraavan valtuustoaloitteen:

Laajennetaan Sipoonkorven kansallispuistoa

Sipoonkorven kansallispuisto on yksi pääkaupunkiseudun merkittävimmistä metsäisistä luontohelmistä. Pääkaupunkiseudun kansallispuistojen käyntimäärät ovat jo pitkään olleet kasvussa.

Ihmiset kaipaavat kaupunkielämän vastapainoksi rauhoittumisen paikkoja ja luontoa ympärilleen. Kaupunkien kasvaessa kasvaa myös virkistyspaine viheralueille ja Sipoonkorven kaltaisten laajojen luontoalueiden merkitys pääkaupunkiseudun asukkaille kasvaa. Siksi olisi syytä laajentaa Sipoonkorven kansallispuistoa etelään ja luoda kansallispuiston metsäisistä osista lähtevä yhteys Itämerelle asti. Kansallispuiston laajentaminen tasaisi suosituksen ulkoilualueen käyttöpainetta ja ohjaisi virkistyskäyttöä kestävämmiin laajemmalle alueelle.

Sipoonkorven eteläpuolella sijaitsevassa Östersundomissa on paljon arvokkaita luontoalueita, joita olisi perusteltua liittää osaksi kansallispuistoa. Luonnon kannalta olisi erityisen tärkeää säilyttää ekologiaa yhteyksiä Sipoonkorven ja ranta-alueiden välillä. Östersundomin rannikon Natura-alueet tulisi liittää osaksi kansallispuistoa. Alueen lehdot, lintuvedet ja kallioiden on todettu valtakunnallisesti arvokkaiksi. Lajistossa korostuvat lintudirektiivin lajit, joita alueella pesii tai levähtää muuttoai-

koina huomattavan suuri joukko. Alueelta on tavattu lisäksi monia sellaisia kasvi- ja eläinlajeja, jotka ovat pääkaupunkiseudulla harvinaisia, jotkut myös valtakunnallisesti uhanalaisia. Lisäksi alueella on tutkimuksellista merkitystä, sillä alueella on toteutettu linnustoseurantoja pitkän ajanjakson ajan.

Östersundomiin laaditaan parhaillaan uutta osayleiskaava, jonka tarkoituksena on huomioida alueen ekologiset yhteydet aiempia suunnitelmia huolellisemmin. Tästäkin näkökulmasta olisi perusteltua tarkastella Sipoonkorven kansallispuiston laajentamista.

Me allekirjoitetut valtuutetut esitämme, että kaupunki ryhtyy valmistelemaan Sipoonkorven kansallispuiston laajentamista etelään niin, että kansallispuistoon liitetään Östersundomin arvokkaat luontoalueet ja toteutetaan merellinen yhteys kansallispuistoon.

Lausuntopyyntö

Kaupunginkanslia on pyytänyt 30.6.2023 mennessä kaupunkiympäristölautakunnan ja kulttuuri- ja vapaa-ajan lautakunnan lausuntoa koskien Amanda Pasasen ym. valtuustoaloitetta Sipoonkorven laajentamisesta.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Ville Lehmuskoski

Lisätiedot

Raimo Pakarinen, ympäristötarkastaja, puhelin: 09 310 31534
raimo.pakarinen(a)hel.fi
Anne Karlsson, tiimipäällikkö, puhelin: 09 310 37444
anne.karlsson(a)hel.fi
Katri Backman, yleiskaavasunnittelija, puhelin: 09 310 37840
katri.backman(a)hel.fi
Laura Vallinkivi, maankäyttöinsinööri, puhelin: 09 310 20859
laura.vallinkivi(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtuustoaloite 15.02.2023 Pasanen Amanda Laajennetaan Sipoonkorven kansallispuistoa

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano